

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

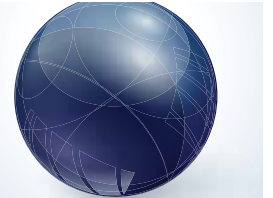
Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי י"ג כסלו תשע"ט | דף היומי בבלי: מנחות קג.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן של"ו עד סעיף ב'.
מוסר: חובת השמירה מתחילת פרק ג' עד "והנה ידוע".
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ג 'והחכם המבין' עד פ"ד 'והשביעית'.

הדף היומי בהלכה

כדור משחק נתקע בין ענפי האילן האם מותר להורידו בשבת?

וכגון מצות תקיעת שופר, כשהשופר מונח על גבי עץ. ומשום איסור זה, אסור להניח בערב שבת על האילן כלים שמשמשים בהם תדיר בשבת, כיון שמתוך שרגיל להשתמש בהם עלול הוא לטעות ולהסירם בשבת. ואף חפץ שנפל מעצמו על האילן בשבת - וכגון כדור משחק שנתקע בין ענפי אילן - אסור להסירו בשבת.

חכמינו ז"ל אסרו להשתמש בעצים בשבת, מחשש שמא תוך כדי שימוש יתלוש המשתמש - בכוונה - עלים, ענפים, או פירות, ויעבור על איסור מלאכת 'קוצר' (או מלאכת 'זורע', כאשר מדובר בתלישה לשם סיוע לצמיחת ענפים אחרים). ובכלל איסור זה: אסור לטפס על העץ, להישען עליו, להניח עליו חפצים, או להסיר חפצים מעליו (משום שבקלות עלול המסיר להיכשל בשימוש בעץ), או לקשור אליו חפץ כלשהו. ואיסור זה דוחה אף מצוה דאורייתא,

[שו"ע שלו, א, ומשנ"ב ב, ד רה; וראה שם ד; ביאורים ומוספים דרשו, 2, 3 ו 6]

הדף היומי בהלכה

עץ יבש - האם מותר להשתמש בו בשבת?

את השימוש גם בקנים רכים ובעלי ירקות ויש אומרים שקנים שדרכם להתקשות לאחר זמן, אסור להשתמש בהם אף כשהם רכים, ולא הותרו בשימוש אלא קנים שאינם מתקשים לעולם; וכן הלכה. וקנה שאינו רך מאוד, למרות שאינו קשה כאילן - אסור להשתמש בו, משום שהוא עלול להישבר בקלות תוך כדי שימוש.

[שו"ע שלו, א, ומשנ"ב יג-טו, ושעה"צ ח]

בהמשך לאמור: אף עץ שנשרו כל עליו וענפיו, ואין בו פירות, ויבש לחלוטין - אסור להשתמש בו, למרות שאין בו חשש לאיסור מלאכת 'קוצר'; ויש אומרים שבימות הקיץ, כשניכר לכל שהעץ יבש לחלוטין - מותר להשתמש בו. וקנים וכיוצא בהם, שהם קשים כעץ - דינם כעץ; אבל עשבים, קנים רכים מאוד, ועלי ירקות - מותר להשתמש בהם, וכגון לשבת עליהם, או להניח עליהם חפצים, ולא חששו שמא יתלוש מהם תוך כדי שימוש. ויש אוסרים

הדף היומי בהלכה

מי שטיפס על עץ בערב שבת - האם רשאי לרדת ממנו בשבת?

ויש שכתב שאם אין חשש כלל לשימוש בעץ בשעת ירידתו, וכגון שהתיישב על גבי גזע עץ, או על גבי שורשיו (ראה שולחן ערוך להלן סעיף ב), ויש באפשרותו לקום בבת אחת - לא קנסוהו להישאר על גבי העץ. ואם טיפס על עץ בערב שבת, על דעת להישאר שם בשבת, ונותר שם עד לאחר כניסת השבת - כיון שטיפס בשעת היתר, לא קנסוהו, ורשאי לרדת מהעץ בשבת.

[שו"ע שלו, א, ומשנ"ב ו-י; ביאורים ומוספים דרשו, 5]

מי שטיפס על עץ בשבת בשגגה - מכיון שגם בעצם ישיבתו על העץ הוא משתמש בו, רשאי לרדת, למרות שבשעת ירידתו הוא משתמש בענפי האילן ובגזעו. אולם, אם טיפס במזיד, קנסוהו חכמינו ז"ל שיישאר על גבי העץ בשבת. ויש שהסתפק אם מותר לו לעבור ממקום למקום על גבי העץ, כיון שבלא הכי הוא משתמש בו בעצם ישיבתו, או שעליו לשבת במקום אחד עד לצאת השבת.

"הללו! מדבר יוחנן סופר. אדוני ראש העיר! דע לך שאתה אינך ראש העיר של רומא. אתה ראש העיר של ירושלים עיר הקודש. נבחרת על ידי תושבי העיר לעמוד בראשות העיר הקדושה ביותר בעולם..."

הטלפון של האדמו"ר מערלוי זצ"ל לראש עיריית ירושלים אהוד אולמרט במערכה נגד 'פרויקט ממילא'

בסיום מילים נוקבות אלו, הניח הרבי את הטלפון באחת... היתה זו שיחה רבת תעוזה אל ראש עיר חילוני, שבעצם, כלל לא עבד אצלנו... העירייה בירושלים לא היתה כלל מחויבת ומשועבדת לצורכי הציבור החרדי באותה תקופה. אך הרבי לא שת ליבו לכלום. הוא כלל לא ביקש, לא שאל ולא הציע כלום. הוא פשוט שוחח בצורה של ציווי והתראה. המסר שלו לראש העיר היה חד ומשמעי. העיר ירושלים אינה שלך ולא שלי. היא עיר קדושה אלוקית והיא מונחת אצלך כפיקדון. עליך אפוא לשמור על קדושתה בכל עוז. מערכה זו נחלה הצלחה כידוע. היום בעצמו הוציא כתב התחייבות שלא יפעיל שום תנות בשבת קודש בכל רחבי המתחם, ואילו בתי הקולנוע שהיו אמורים להיפתח שם לא נפתחו מעולם.

(המבשר תורני' תצוה תשע"ז)

היה זה בחול המועד סוכות תשנ"ט, בעיצומה של המערכה שניהלו גדולי ישראל נגד 'פרויקט ממילא' בירושלים, שלפי כוונת היוזמים היה אמור ח"ו להיפתח בשבת. עו"ד בכיר מירושלים שליווה את המערכה מהפן המשפטי שלה, משחזר: באחד מימי חול המועד התקשר האדמו"ר מערלוי זצ"ל בעצמו אל ראש העיר דאז, אהוד אולמרט. וכך בערך התנהלה השיחה: "הללו! מדבר יוחנן סופר. אדוני ראש העיר! דע לך שאתה אינך ראש העיר של רומא. לא נבחרת לראשות העיר של רומא. אתה ראש העיר של ירושלים עיר הקודש. נבחרת על ידי תושבי העיר לעמוד בראשות העיר הקדושה ביותר בעולם. אי לכך, איך לך שום זכות לפתוח את הפרויקט במיקום זה שבעיר העתיקה בואכה הכותל המערבי, המקום הקדוש ביותר בעולם, ולחלל את קדושת המקום."

הסיפור היומי

בתוך שניות ספורות התברר ליהודי שהשודד הגיע במטרה אחרת לגמרי. הוא נופף בידו בשטר של 5 ליש"ט, כשהוא אומר ליהודי הנדהם: "הנה העודף מה-10 ליש"ט שקיבלתי ממך אתמול..."

אחי, יהי לך אֶשֶׁר לָךְ | השודד החזיר עודף בגלל 'דורון' של מילים טובות - מעשה שהיה

שהוא בא כדי לבטל את ה'עסקה' שעשינו אתמול, וליטול ממני את כל הכסף", סיפר אחר כך לבני משפחתו. אולם בתוך שניות ספורות התברר לו שהשודד בא לכאן במטרה אחרת לגמרי. הגוי מנופף בידו בשטר של 5 ליש"ט, ואומר ליהודי הנדהם: "הנה העודף מה-10 ליש"ט שקיבלתי ממך אתמול". לאחר מספר רגעים תפס מיודענו אומץ ושאל את השודד - הגוי שניצב לידו בפתח בית המדרש: "אני רוצה שתסביר לי בבקשה את ההפוכות שאירעו לך. אתמול, רצית לשדוד אותי ולקחת את כל כספי, אחר כך הסתפקת ב-10 ליש"ט, ועכשיו אתה עוד מחזיר לי עודף?" את דברי התשובה של הגוי יש להחדיר היטב אל נבכי לבנו. "אני בן 27, אמר הגוי, "ועד אתמול, מעולם לא שמעתי אף פעם שאני אדם טוב, ולא שמעתי שאני עושה רושם כאחד שיש לו תכונות חיוביות. אתה האדם הראשון בעולם שאמר לי את הדברים הללו, וההרגשה שלי היתה שבאמת התכוונת למה שאתה אומר, ולא אמרת את המחמאות הללו רק כדי להרוויח את כספי. הגישה שלך שבתה את ליבי, עד שהחלטתי שלא מגיע לך שאגזול את כספי. לכן, אתמול הסתפקתי בשטר בן 10 הליש"ט, ולאחר שקניתי מה שהייתי צריך לקנות, ונשאר לי עודף, באתי להשיב לך גם את זה". סיפור זה סופר ע"י רבי אהרן טויסיג שליט"א, שאמר שהוא מכיר את בעל המעשה בלונדון. ועכשיו נעשה חשבון: אם זה מה שמחמאה אחת יכולה לפעול על ליבו של גוי, ועוד גוי כזה שהוא שודד מסוכן ואלים, איזה ערך יש למחמאה אחת שלנו שנעניק לילדים, לעקרת הבית, לשכנים, ולכל היהודים הסובבים אותנו. מדוע אנחנו חוסכים בדברי מחמאות? האם נתינת מחמאה גוזלת ממך משהו? האם היא מעבירה את כספיך ורוכשך לאותו אדם שהחמאת לו? יוסף חכם וילמד לקח...

איש עסקים חרדי המתגורר בלונדון ביצע עסקה גדולה, וקיבל את שכרו במזומן. בצאתו ממקום העבודה שלו היה במזוודתו סך של כ-100,000 לירות שטרלינג. לאחר שצעד כמה עשרות מטרים התנפלו עליו שלשה גויים ודרשו לקבל לידיהם את כל הכסף הנמצא עמו. אנשים אלה שידעו מן הסתם על העסקה הגדולה שביצע, עקבו אחריו וביקשו לשדוד את סכום הכסף הגדול, תוך שהם מאימים עליו מפורשות שאם לא יתן את הכסף - לא יהססו להרגו במקום. היהודי החרדי "עשה חושבים", והבין כי בכח הזרוע לא יוכל להכריעם, לפיכך החליט לנסות את מזלו ולפתח שיחה עם השודדים. הוא התבונן על פניהם, וראה באחד מהם את דמות "המנהיג". לאחר מכן פנה אליו ואמר לו: "תראה, אני רואה בך תכונות חיוביות מאוד, הינך נראה לי אדם טוב ונימוסי, ואפילו אינטליגנטי מאוד. תאמר לי בבקשה, לשם מה אתה צריך את הכסף שלי?". האיש נראה מופתע מעצם השאלה, אך לא היסס להשיב ואמר: "אני זקוק לכסף כדי לקנות משקאות חריפים". והיהודי שלנו ממשיך ושואל: "וכמה כסף זה עולה, המשקאות הללו?". "חמש לירות שטרלינג", השיב מנהיג קבוצת השודדים. איש העסקים החרדי הוציא סך עשר לירות והגישו לשודד, ואמר לו: "הנה קח לך את הסכום הזה, כפול ממה שביקשת, והניחני לנפשי". למרבה הפלא, פעלו הדברים על ליבו של השודד, שלקח את השטר בן 10 הלירות שטרלינג, והורה גם לשני השודדים האחרים לעזוב את היהודי לנפשו ומיודענו נשם לרווחה והודה לה' יתברך, כי הצל הציל את כספו ואת חייו ומיהר להסתלק מן המקום. למחרת מגיע היהודי שלנו לבית הכנסת שלו באיזור החרדי של לונדון, וליד השער הוא מבחין, לחרדתו הגדולה, במנהיג השודדים. "הייתי בטוח

"אני מתבייש לקבל את הרב שך בבית מפואר שכזה! אני חושש שהוא יחשוב שזו הדירה שלי, ושאני גר במעון פאר!" - הסביר רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, כשהוא מתעקש לקבל את הרב שך דווקא במעונו הפשוט והצנוע שבשכונת 'שערי חסד'

מידת ההסתפקות במועט של גדולי הדור, ומתי היה הופך מרן הגרא"מ שך זיע"א ל'מבין' בענייני העולם הזה...

הרב שוורצמן הצטרף עם ילדיו אל רבינו, כאשר הוא מתיישב עם ילדיו במושב האחורי, ובכוונתו היה להמתין עד אשר ינוח רבינו מעט, ואזי לבדוק האם ניתן להכנס ולשוחח עמו. אכן להפתעת הרבה, הגיע רבינו אל הבית בקושי רב, שלף מכיסו את המפתח ופתח את הדלת, ולאחר מכן, במקום שיגש מייד אל מיטתו וינוח קמעא - ניגש הוא אל ארון הספרים והחל מחטט במגירה...

"ראש הישיבה יכול ללכת לנוח! אני אחפש את מה שרבינו צריך!" - הציע הרב שוורצמן, אשר היה משוכנע כי רבינו זקוק לתרופה כלשהי הנמצאת במגירה, אולם רבינו הגיב בחיוך קל, בעודו שולף מהמגירה חפית שוקולד... "איזה שוקולד זה? שוקולד חלב?" - בירר רבינו בעודו מגיש את החפיסה לרב שוורצמן המופתע, ומשנענה לחיוב השיב ואמר: "אה... זה טוב! ילדים אוהבים שוקולד חלב!"...

מדהים! רבינו, אשר גילו נשק באותה תקופה לגיל מאה, ובעולמו לא היו לו אלא תורה ויראת שמים בלבד - מצא כוחות גם בתוך אפסית הכוחות בה היה שרוי בכדי להבין מה יכול להיות ערב לחיכם של ילדים קטנים ולהנעים להם את הביקור בביתו...

ועוד מעשה כיוצא בזה, אותו סיפר רבי מנחם צבי ברלין שליט"א: היה זה באחד הימים, כאשר נכנס רבי מנחם צבי אל ביתו של רבינו בעיצומה של אחת הפרשיות הסוערות שליוו את הציבור החרדי, כאשר רבינו כמובן עומד בראש המערכה כעמוד הענן המהלך לפני המחנה. והנה, לפתע פתאום פנה רבינו אל רבי מנחם צבי ושאלו באם יסכים להתלוות עמו, כאשר בתוך כדי דיבור הוא עוטה את מעילו, חובש את כובעו, שולף ממגירת ארונו את חפית השוקולדים הקטנים ממנה נהג לחלק למבקריו הצעירים, ופונה אל עבר הדלת.

רבי מנחם צבי שמח כמובן להתלוות לרבינו, וכך היה באפשרותו לעקוב ולהווכח כיצד רבינו יורד במדרגות ביתו, דופק על דלת ביתם של השכנים, וכאשר נפתחת הדלת, נכנס פנימה ומכריז כשחיוך גדול שפוך על פניו: "באתי לביקור חולים". התברר, כי אבי המשפחה שהה באותם הימים מעבר לים לרגל טיפול רפואי שצריך היה אחד מילדי המשפחה לעבור, ואילו אם המשפחה שבה באותו היום מבית החולים לאחר לידה. ובכן, מייד כאשר נודע הדבר לרבינו - מיהר להתפנות מכל עיסוקיו, ולרדת לבקר בבית המשפחה בכדי לקיים מצות 'ביקור חולים'... הילדים, אשר חגגו את הביקור הנדיר לו זכו - מיהרו לחפש מצלמה בכדי להנציח את הרגע, אולם רבינו הניח את דעתם והכריז: "אל תמהרו! הרי כבר אמרתי כי הגעתי ל'ביקור חולים'! אל דאגה, אני לא הולך מידי! יש לכם די זמן בכדי לצלם כאוות נפשכם!"...

כך, התיישב רבינו, קרא לכל ילדי הבית וחילק לכל אחד מהם ממתק לכיסו, כאשר הוא צרף לכך מילה טובה וחיוך לבבי... ללמדך, כי גם מי שאינו מכיר מקרוב את טיבה של רווחה חומרית או תענוגי העולם הזה - יכול וצריך לערוך עימם היכרות כאשר נוגעים הדברים לטובתו ולרווחתו של הזולת...

(קטעים מתוך הספר אורחות החיים)

פי חנני אלקים וכי יש לי כל (בראשית לג, יא)

בהזדמנות מסויימת ביקש רבינו הגרא"מ שך זצ"ל להגיע למעונו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל בכדי לשוחח עמו בנושא ציבורי שעמד על הפרק. והנה באותה תקופה היה הגרש"ז עסוק בסידור אחד מספריו, ולצורך כך העמיד לרשותו אחד משועי הארץ את ביתו המהודר, בכדי שיוכל לשהות שם בלא מפריע מתוך שקט ומנוחת הדעת. מעתה, בני ביתו של הגרש"ז אשר שמעו כי רבינו מתעתד להגיע אל ביתו בכדי לפגשו - הציעו כי לכבודו של האורח יערך המפגש באותו בית מפואר שעמד לרשותו כאמור באותם הימים. אלא שהגרש"ז סירב. "מתבייש אני לקבל את הרב שך בבית מפואר שכזה! חוששני שיסבור כי זו דירתי שלי, ויחשוב שאני דר במעון פאר!" - הסביר הגרש"ז, כאשר הוא מתעקש לקבל את פניו של רבינו דווקא במעונו הפשוט והצנוע שבשכונת 'שערי חסד'.

ואמנם, לאחר סיום הפגישה, כאשר עמד רבינו לעזוב את הבית - החווה הוא בפני הנוכחים אל עבר הבית הדל והצנוע והרהיטים הפשוטים והמינימליים ביותר, ואמר: "הנה, אתם רואים? רק כך ניתן לגדול בתורה!"...

ללמדך, כי לא זו בלבד שההתעלות אפשורית גם במצב של דחק ומחסור, אלא שמצב מעין זה מהווה דווקא קרקע פורייה להתעלות הגדולה ביותר האפשרית!

תענוגי העולם הזה, לאחריים...

אלא שזה המקום לציין, כי אף שרבינו לא היה זקוק למאומה עבור עצמו, ואף שבכל שנות ילדותו וצעירותו הוא חווה מחסור אשר כמעט ואינו נתפס בשכלנו, וגם לעת זקנתו לא היה מצבו מרווח בהרבה כאשר הוא נמנע מכל מה שיש בו קשר ושייכות עם מעדנים מכל סוג שהוא - מכל מקום היה הוא ל'מבין' בענייני עולם הזה כאשר נגעו הדברים לטובתם ולרווחתם של אחרים... כך למשל, נוהג היה רבינו בערוב ימיו להחזיק במגירה שבחדרו מיני מתיקה מסוגים שונים, בכדי שיוכל לכבד את הילדים הפוקדים את חדרו עם אבותיהם בנסיבות כאלו ואחרות... כאשר היה מגיע לפניו ילד - הוא היה קם בעצמו ממקומו, כמנהגו שלא להטריח איש במקום בו יכול הוא להסתדר לבדו, ניגש אל המגירה, ושולף ממנה מספר סוגים של מיני מתיקה - כאשר הוא מניח לילדים לבחור להם מאותם מיני מתיקה, בעודו מכוונם ומעודדם לבחור את המובחר שבמובחר...

בהקשר זה, מספר רבי יעקב אליעזר שוורצמן, כי פעם הזדמן לבני ברק בכדי להשתתף בכנס ראשי ישיבות שהתכנס לדון בנושא ציבורי בוער, כאשר הוא מצרף אליו את ילדיו - בכדי לנצל את ההזדמנות ולעלות עמם למעונו של רבינו. והנה, בתכנית המקורית - היה רבינו אמור לשאת דברים באותו כנס, מתוקף תפקידו כמנהיגו של עולם התורה. אכן, כאשר הגיע הרב שוורצמן לבני ברק, התוודע לכך שהשתתפותו של רבינו בכנס מוטלת בספק גדול, בשל חולשתו הגדולה. בסופו של דבר, הגיע רבינו לכינוס ונשא את דבריו, אולם אפסית כוחותיו ניכרה בו היטב. דבריו נאמרו בנשימות מקוטעות, וכסיימו - היה צורך ממש לשאתו אל עבר מכוניתו שהמתינה בחוץ.

שדה התעופה היה מיוחד לחקלאים שאורזים משאות גידול ושולחים אותם לניו יורק. אחד החסידים ניגש לאחד מנהגי הטרקטורון, ושאל אותו איפה יש מקום להתפלל. הנהג של הטרקטור נהיה חיוור והתעלף, וביקש לשתות כוס מים

השגחה פרטים בקצה העולם - לא ידח ממנו נידח

ההוא, לקרב נשמה לאביו שבשמים, וכך צריך כל יהודי להשתוקק להיות 'הולך דרך', הגם שלא תמיד רואים סיפורים כאלה לעין כל, אבל באותו שדה התעופה היה ניצוץ קדוש באותו שדה התעופה, שאתה היית צריך להעלות דווקא במקום ההוא ובזמן ההוא, וגם זה יכול לגרום שהמטוס ייאר או יבא בזמן,

כשיהודי יודע שמה' מצעדי גבר כוננו, ולא רק דרכו יחפץ, אלא כל פסיעה ופסיעה יש לה חשבון עליון. וכ' הרה"ק מבארדיטשוב שכשהתפלל הכה"ג' שלא יפסקו גשמים, התפלל רק 'אל יכנסו לפניך תפילת עוברי דרכים' יהודי שהוא ממנה לדרכו והגשם מפריע לו, אל תעלה תפילתו, שהרי אני מחשיב את אמצע הדרך, ממילא נדחה הוא מפני הגשמי ברכה, אך צדיק ונלוה אליו שהוא 'הולך דרך', הרי הוא עובד את ה' בכל מקום ובכל פסיעה, ממילא הוא טוען לפני הגשמים, אני עושה רצון קוני, ממילא נדחה הגשם מפניו. זהו התפעלות של רב יוסף מה אהני תפילת כה"ג לפי רחב"ד, שכלפי צדיק כזה לא התפלל הכה"ג כלל. וכתב הייט"ל ע"פ מש"כ בתהלים לב. 'על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו' שלא יבואו לו שטף מי גשמים בדרכו, איך ימנע הוא תפילת הכה"ג? 'אשכילך ואורך, בדרך זו תלך', שתהיה הולך דרכים ולא עובר דרכים, אזי לא יבואו לך שטף מים רבים בדרך. וזה שאמר עשוי ליעקב, יעקב אבינו עובר דרך אלא הולך דרך, כמו שנאמר ויעקב הלך לדרכו, כשעשוי מבקש ללכת עמו, אומר לו יעקב, סליחה, 'יעבור נא אדוני', אתה עובר דרך ולא הולך דרך, 'ואני אתנהלה לאטי' לרגל הנצה"ק שאני צריך להעלות בדרכי, וזה שאמר יוסף לאחיו, אל תפסיעו פסיעה גסה, אל תרגזו בדרך, תהיו הולכי דרכים ולא עוברי דרכים. א מחיה.

(הגרמ"י רייזמן - אגעדנק)

סיפר האדמו"ר מפייטסבורג מאשדוד צוק"ל, הוא נסע עם ח' אנשים מבני קהילתו לחתונה בניו יורק, הטיסה עורכת שעתים מפייטסבורג לניו יורק, כיון שהתחילה הטיסה הודיעה הטייס שהמטוס בסכנה ואי אפשר להמשיך, הציבור נכנס ללחץ גדול, ולאחר כמה דקות הודיעו שיש במקום נדח שדה תעופה קטן באמצע מדבר והוא נוחת שם להנצל מסכנה.

האדמו"ר הסתובב שם הלך ושוב, ודיבר עם חסידיו, ועכבו אותם כמה שעות עד שיבא מטוס חדש לקחת אותם לניו יורק. כיון שראו כך, הגיע זמן מנחה, וחשבו האיך יתפללו הרי הוא רבי עם ח' חסידים הרי ט', והאיך יהיה להם מנין, יש קבלה מהבעש"ט שכל ט' יש להם עשירי, ומסתמא כל כלל יש לו יוצא מן הכלל, כי היו כל המטוס גויים. וביקש הרבי להכנס לאחד הבניינים דשם שיוכלו להתפלל בישוב הדעת, כי אותו שדה התעופה היה מיוחד לחקלאים, שהוא מקום ענק של חקלאות ושם אורזים משאות הגידולים ושולחים אותם לניו יורק, וניגש אחד החסידים לבעלי הטרקטורון שנושא את הארגזים, ושאל אותו איפה יש מקום להתפלל.

הנהג של הטרקטור נהיה חיוור והתעלף, וביקש כוס מים לשתות. לאחר שנתאושש סיפר להם שהוא יהודי יליד וויליאמסבורג ממשפחה חסידית, (המעשה היה בשנת תש"כ) וירד מדחי אל דחי ובניו שייכים לאומות העולם רח"ל וכו', ויהי בלילה ובא אביו בחלום בטענה מדוע אינך שומר על היארצייט שלי, הרי אתה הבן יחיד שלי, היום הארצייט ואתה צריך להתפלל במנין ולומר קדיש. אמר לו הבן בחלום, הרי כבר נפלתי מדחי אל דחי, מה לי ולתפילה, ואיפה יש לי מנין לומר קדיש כאן במקום עבודתי. בסוף הבטיח לאביו שאם יהיה מנין יתפלל ויאמר קדיש.

וכך סיבב הקב"ה ובאו ט' אנשים והוא התפלל בציבור ואמר קדיש לעילוי נשמת אביו. וכך נתקרב היהודי ונהפך לחסיד פייטסבורג נלהב... הרי שהרבי מפייטסבורג לא היה 'עובר דרך' אלא 'הולך דרך', הוא היה צריך להיות במקום

במעמד הדלקת הנר השני, הייתה שמחה יתירה של הודאה לקב"ה, על נס חנוכה הפרטי שלו. רבינו הרי הגיע לארץ באנייה עם רעייתו, הרבנית הצדקנית ע"ה, והם נאלצו לקפוץ אל המים ולשחות מרחק של כמה קילומטרים עד שהגיעו אל החוף

כך נראו ימי החנוכה אצל מרן פוסק הדור הגר"ש וואזנר זצ"ל, בעל 'שבט הלוי' • שיחה עם תלמידו חביבו הרה"ח ר' חיים אברהם ויזל

אליעזר הלוי

באיזה נושא עסקו הפלפולים שאמר רבינו?
 "חלק מהפלפולים עסקו בעניין הדלקת הנר כמובן, 'הנחה עושה מצוה' ו'הדלקה עושה מצוה', או באמירת ההלל בחנוכה וכדו'. רבים מהפלפולים עסקו במצוות הדלקת הנרות במנורה בבית המקדש, ומשם הסתעפו לנושאי קדשים באופן כללי. בשבתות היה מדבר בדרך כלל על מה שאמרו חז"ל, שנשיא שבת אפרים הביא את קרבנו בחנוכה המשכן בשבת קודש, והיה מאריך בפלפולים מדוע דווקא שבת אפרים הביא את קרבנו בשבת. "אחר שסיים את הפלפול, היה אומר בכל לילה דברי אגדה וחיודי הלכה המושכים את הלב, וכולם היו מטים אוזן ושמיים בשמחתה של תורה. רבינו דיבר רבות על ההפטרה של שבת חנוכה, והמעשה עם זרובבל שראה את מנורת הזהב וגולה על ראשה, והיה שואל מדוע הראו לו דווקא את המנורה, והיה רבינו מבאר, שמאז התחילה פריחת התורה, הש"ס הבבלי והירושלמי ועוד ועוד, וכל זה אחרי שאירע נס חנוכה עם המנורה שמרמות על חכמה כידוע".

כיצד ציין רבינו את נס ההצלה שלו ביום השני של חנוכה?
 "בדרך כלל, לא היה מעמד מיוחד לכבוד ציון הנס, אבל במעמד הדלקת הנר השני הייתה שמחה יתירה של הודיה לקב"ה על נס חנוכה הפרטי שלו. רבינו הרי הגיע לארץ באנייה יחד עם רעייתו הרבנית הצדקנית ע"ה, והם נאלצו לקפוץ אל המים ולשחות מרחק של כמה קילומטרים עד שהגיעו אל החוף. מדובר בשחייה שנמשכה שעות ארוכות, והרבי היה אומר שיעקב אבינו אמר 'במקלי עברתי את הירדן', ואילו הוא ורעייתו הרבנית הגיעו אפילו בלי מקל. אפילו את רוב הבגדים שלהם הם נאלצו להשאיר בחוף הים, כי הם הכבידו עליהם ולא אפשרו להם לשחות בצורה טובה. "לציון הנס, הוא היה מחלק בדרך כלל גם פרוסת 'מזונות' בהדלקת הנר השני, והיה מדבר על החסדים הגדולים שעשה עמו השי"ת שחילץ אותו מצרה וצוקה, והביאו לארץ הקודש בה זכה להתבסס ולהעמיד משפחה לתפארת ודורות של תלמידים מורי הוראה".

האם היה מנהגו של רבינו לחלק דמי חנוכה לציבור שהשתתף במעמד ההדלקה בביתו?
 "הוא לא היה מחלק דמי חנוכה במעמד הדלקת הנרות, אבל בדרך כלל היו עושים מסיבת חנוכה לבחורי הישיבה, ולאחר מכן היו נכנסים לביתו כדי לקבל את ברכתו, והוא היה נושא דברים בפנים. באותו מעמד הוא כן חילק פעמים רבות דמי חנוכה, וניכר היה על רבינו שהוא שמח מאוד לחלק ולהעניק לבחורי הישיבה שהיו חביבים עליו מאוד".

(הגרמ"י רייזמן - אגעדנק)

בקרב החסידים ידוע הסיפור המפורסם שמספרים על החווה מלובלין, אשר חזה בעיניו הטהורות, וראה את נשמתו של ה'מוסר' השפל, כשהיא מאירה באור יקרות. לאחר מכן הסביר, שהיה זה בשעה שהלה הדליק את נרות החנוכה. והלא דברים קל וחומר, אם אצל פחות שבפחותים כך, איך ייראו ימי החנוכה אצל, להבדיל אא"ה הגדול שבגדולים, אשר כל ימי השנה לא פסק פומיה מגרסא, ובמשך שנות דור ודורים האיר לארץ ולדרים, באור תורתו אשר דלה והשקה לעדרי רבנים ומורי הוראה?

שוחחנו עם הרה"ח ר' חיים אברהם ויזל, לפני משגיח ביישיבת 'חכמי לובלין' מיסודו של מרן בעל 'שבט הלוי', ומי שזכה לקרבה יתירה אצל רבינו הגדול.

"ימי החנוכה קיבלו אצל רבינו משמעות של חגיגה תורנית מתמשכת", הוא מספר בערגה, בהתרפקו עלי זכרונות העבר החיים בלבו ובלב התלמידים הרבים, כאילו אירעו זה עתה.

"מידי ערב, לאחר תפילת ערבית בזמנה, היה ממחר לביתו, שם הכינו לו מראש את המנורה על השולחן במטבח ולצידה הכוסיות, השמן והפתילות. והיה רבינו מכין בכבודו ובעצמו את נרות החנוכה, ולאחר מכן מוליך את המנורה בהירות ומניח אותה לצד החלון הפונה לרשות הרבים, או אז היה נוטל במתינות ובחרדת קודש.

"לאחר מכן, היה מברך על הנרות בשמחה גדולה, ומעלה את האש בפתילות, כשהקהל כולו אפוף בחרדת קודש ונדבק בהתרגשותו של רבינו בקיימו את המצווה הגדולה הזאת. בכל ערב היו אומרים את הפיוטים ומזמרים את חלקם, אבל בדרך כלל שרו רק חלק מהם, פעם 'הנרות הללו' ו'מעוז צור', ופעם 'מזמור שיר' ו'הנרות הללו' או 'מעוז צור'. הסיבה שבגללה לא שרו את כל המזמורים הייתה בשל חוסר הזמן. רבינו היה מקדיש את עיקר הזמן של מעמד הדלקה לאמירת דברי תורה.

"בכל לילה, לאחר הדלקת הנרות, היה פוצח באמירת פלפול שנמשך כשעתיים. בשנים מאוחרות יותר, כשתש כוחו, היה אומר פלפול 'רק' במשך שעה וחצי, ולאחר מכן הצטמצם לשעה ואפילו קצת פחות. בשנים האחרונות כבר לא היה אומר פלפולים, אלא מסתפק באמירת דברי תורתו המאירים, כשגם את דברי התורה הללו אמר במשך כחצי שעה.

"את הפלפול עצמו היה מכין בין מנחה למעריב, אז היה מסתגר באוצר הספרים למשך כחצי שעה, ויוצק את יסודותיו של הפלפול שאמר לאחר הדלקת הנרות.

"בחורי הישיבה היו מתחלקים בזמן הדלקת הנר. חלקם הדליקו כמנהג אבותיהם בשקיעת החמה, ואחרים היו מכינים את הנרות, ומיד לאחר תפילת ערבית היו רצים להדליק, כשהם מנצלים את הזמן שהקדיש רבינו להכנת השמן והפתילות, ולאמירת ה'לשם ייחוד'. רבים מהבחורים היו מדליקים רק אחרי שהרבי היה מסיים את מעמד הדלקת הנר ואמירת הפלפול, כי הם רצו להדליק במתינות ובנחת, ולזמר את המזמורים ליד הנרות בחדרם".

בתוככי פינת החי המרוחקת של אפריקה הפראית, שגודלה נאמד כשטחה של ארץ ישראל כולה, נשמע לעיתים קול ניגון ערב המשתפך בקסם צליליו. ניגון של גמרא, הקולח במתיקות כה רבה...

מה חיפש רבה של קהילת מהרש"א ביוהנסבורג בספארי של דרום אפריקה?

"והרביעית, סימן החכמה הנראה במיני שאר החיים מקטנם ועד גדולם... (שער הבחינה פ"ד).

בספר 'דרך כוכב', לדמותו של הגאון רבי אהרן פפויפר זצ"ל, מופיע התיאור המלבב הבא:

על פני משטחים של עשרות אלפי קילומטרים משתרעת שמורת טבע עצומת ממדים. גן הספארי של דרום אפריקה. הארץ שלא השתנתה מבראשית. כאן בתוככי היערות העבותים אורבות חיות טרף למיניהן הנידונות זו מזו. סוסי יאור מתפלשים בביצות, פילים מטיילים לאיטם, סנאים מקפצים בך סבכי עצי עד. כאן ממלכת הקרנף, האריה והזברה. תניניים מנמנמים בצדי נהר לצד שור התאו השוכן לחופו בהמוניו. הפרס חג בשמי תכלת זכים. כאן עם רדת החשיכה יבזיקו ניצוצי גחליליות, ירננו ציפורי ליל. תישמע תכופות יללת תנים מקפיאת דם בשאגתה.

כאן, בשמורת הטבע שלא נגעה בה יד אדם, בתוככי פינת החי המרוחקת של אפריקה הפראית שגודלה נאמד כשטחה של ארץ ישראל כולה, נשמע לעיתים קול ניגון ערב המשתפך בקסם צליליו. והקול קול אדם הוא, קול יהודי העורג אל יוצרו, יוצר הבריאה המופלאה הזו, והניגון - ניגונה של הגמרא הוא, הקולח במתיקות כה רבה, זורה הדים טמירים סביבו, אשר כה זרים הם בהישמעם בינות לשאגות ארי משחר לטרף, מבין ציוץ תוכי הבר בשמי הגן. ונישאים הצלילים בחלל הפארק, כמו לקוחים הם מעולם אחר, כה נאצל, כה רפוד הוד ורב שגב. מעולמו של האדם בחיר הנבראים. מעולם חייו של ר' אהרן...

מה לו ולרבה של קהילת מהרש"א ולארץ הספארי? ומה מעשיו בעולם הבר הדרום אפריקני? ...כאן, בחיק הטבע, בפינה שבה נשתמר יופיה הקדום של הבריאה, שבה ניגלות בברירות לעין כל נפלאותיו של יוצרה; כאן, במרחבי הנוף הפראי אשר שלוה עילאית יצוקה בו, מצא לו ר' אהרן מפלט, מקום מחסה מהמולת העיר, משאון בני האדם על סבך בעיותיהם ורוב טירדותיהם. פה מתייחד הוא עם קונו, עוסק בהשקט בתורתו באין כל מפריע ונפשו שבה למנוחתה, חוסה בצל צורה ומתענגת על הרועע ועל הטבעיות השורים סביבה.

או אז נמלאת היא רגש התפעלות והודיה על פלאי הבריאה היצוקים בכל אחת מבריותיה. ואכן אוהב ר' אהרן להתבונן בחכמה האלוקית הטבועה בכל יצור. בין השבילים הכבושים בינות לסבך הצמחיה הפראית המתנשאת לגובה עצום, משקיף הוא מבעד לחלון מכוניתו אל הליכותיהם של בעלי החיים במקום ועומד על פלאי ייחודו של כל אחד מהם. בין גזעי העצים העבותים עוקב הוא אחר יד ההשגחה המופלאה הממצאה לכל נברא את מזונו, הנותנת לבהמה לחמה. שכן בירכתי שמורות הטבע שבאפריקה הדרומית אסורה ההזנה המלאכותית, והחיות מוצאות טרפן כל אחת במה שזימן לה יוצרה.

שם אייו להם ר' אהרן ותלמידיו הספורים שהיו נילוויים אליו במסעות אלו, משכן באחד המבנים הקטנים שהוקמו באיזור הספארי למטרה זו, כשביליות ניתן היה להאזין להרצאות ולהדגמות מחיי החיות באולם גדול שניצב במרכזו של אזור המבנים הזה. פה ניתנת לו לר' אהרן ההזדמנות לחזות בפלא הנזכר במס' ב"ב טז ב על האילה אשר מוכשת ע"י הנחש בשעה שכורעת ללדת, כאן משובב הוא נפשו בדברי הגמרא הלוכשים מוחשיות למול עיניו, ופה מנסה הוא אף לייצר גבינה מחלב בהמה שאינה טהורה, מנקבת הסוס והגמל, כדי להיוכח שאמנם אין חשש לייצור גבינה בלתי כשרה, באשר אין חלב כזה ודומיו מחמיץ והופך לגבינה.

"זכורים לי ימים שלמים שבילינו בפארק להגנת הטבע", מעלה בנו הגדול קוים לדמותו של אביו הגדול ברשימתו המאלפת. "אבא ז"ל נהג במשך שעות בגומא מרחקים עצומים, ונהנה מהמרחבים הריקים הרבה יותר ממקומות יפים. תמיד הזכיר לי את נפלאות הבריאה ואת האופן שבו כל חיה ובריה מתאימה בדיוק בתוך המערכת הנפלאה הזו... מיד הדגיש בדרשותיו: אשרינו מה טוב חלקנו שאנו מאמינים, כי רק אדם שמאמין יכול להעריך את גדלות העולם. פעם בליל ראש השנה הרחיב את הדיבור על חייה הנפלאים של הדבורה. תיאוריו היו כה חיים, עד כי נשמותינו נתמלאו אמונה רק משמיעת דבריו..."

(סוד השמחה ח"א)

יהודי שכר חנות מחברו והחביא בה סחורות מוברחות ללא ידיעתו, והשלטונות דרשו מהבעלים שיגלה להם מי הוא השוכר: הורה הגרי"ש אלישיב שאסור, ואפילו אם יסתכן בכך במאסר

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

השולחן ערוך שאיסור הלשנה לנכרים הוא בין בגופו ובין בממונו, ואפילו היה רשע ובעל עבירות, ואפילו היה מיצר לו ומצער. ומסיים השו"ע שכל המוסר ישראל ביד גויים בין בגופו בין בממונו, אין לו חלק לעולם הבא.

ואף אם חברו הלשין עליו, כתב ה'חפץ חיים' לקמן שטעות גמורה מה ששגור בפי האנשים שמותר לו גם כן להלשין עליו, שכן כל ההיתר הוא רק אם: א) על ידי שילשין עליו יועיל לו להבא, שחברו לא ילשין עליו יותר. ב) וגם אז, רק אם אין לו אפשרות להציל את עצמו באופן אחר, אבל אם כוונתו רק לנקום בו, בוודאי איסור גמור הוא. ג) וגם כל זה בתנאי שראה בעיניו שהלשין עליו, אך אסור לו לסמוך אפילו על דברים הניכרים שראה בעצמו שמהם נראה שהלשין עליו, ובוודאי שלא לסמוך על אחרים שסיפרו לו שהלשין עליו.

ומעשה באחד שהשכיר את חנותו ליהודי אחר, והלה החביא שם סחורות מוברחות ללא ידיעתו, והשלטונות דרשו ממנו שיגלה להם מי הוא השוכר, והורה הגרי"ש אלישיב לאיסור, כיון שבתו המשפט מענישים על העלמת מכס יותר מהראוי על פי דין תורה. והוסיף, שאפילו אם בשל סירובו לגלות את זהות המכריח הוא עלול להיענש במאסר, לא יגלה.

בסעיף הנלמד היום (כלל ח' סעיף יב) כתב ה'חפץ חיים' כי לשון הרע על ישראל בפני נכרים חמור יותר מלשון הרע על ישראל בפני ישראל, כי מלבד בזיון כבוד ישראל וחילול ה', נגרמת בזה רעה גדולה יותר, כי הנכרי ממחר להאמין לדברי הגנאי יותר מאשר ישראל.

בביאורים ומוספים מביאים, כי יש שכתבו שאסור לספר לנכרי על איזו עוולה שעשה יהודי - אף בלי לנקוב בשמו, משום שמבזה בכך את כבוד ישראל ומחלל כבוד שמים. ולפי זה, גם המספר לישראל על איזה עוולה שעשה תלמיד חכם, לא יאמר שתלמיד חכם עשה זאת, גם אם אינו מזכיר את שמו, כיון שיש בכך משום חילול ה'.

ואם רואה שהנכרי הולך לקנות מאותו ישראל רמאי, יש שהבינו מדברי ספר חסידים שעליו להזהירו מלקנות אצלו, ויש שדקדק מדבריו שההיתר הוא רק אם הנכרי שואלו מי מבין המוכרים הישראלים הוא רמאי, שאז אם לא יגלה לו, יבין הנכרי שידע והסתיר זאת ממנו. אמנם העלה לדינא, שכיון שלהלכה גזל נכרי אסור, מוטל עליו לספר זאת לנכרי בכל גווני כדי להפריש את אותו ישראל מאיסור.

בסעיף זה מזכיר ה'חפץ חיים' גם את האיסור החמור של הלשנת ישראל לנכרי, שדינו שווה לאפיקורס רח"ל. בביאורים ומוספים מציינים את דברי